

KYNDELSMÄSSODAGEN firas i vårt stift på söndagen enligt Den svenska almanackan.

Denna kalla vinterdag är KYNDELSMÄSSODAGEN, fast festen ofta läggs på närmaste söndag, enligt svenska almanackan. Den motsvarar *den glädjerika rosenkransens* fjärde mysterium. I kyrkan håller vi tända ljus i händerna ("kyndel" = ljus). Vi firar att Gud uppfyllde Gamla testamentets sekellånga längtan och äntligen kom till sitt hus, templet i Jerusalem. Profeten Malaki hade förutsagt: *Plötsligt skall han komma till sitt tempel, den härskare som ni ber om ... men vem kan uthärda dagen då han kommer?* (Mal 3:1-2). Uthärda? Guds Son vill inte skrämma oss, han bärs fram som en fyrtio dagar gammal, hjälplös baby i Marias famn. Överraskande? Ja, om man glömmer *det gudomliga barnet*, vars ankomst den store profeten Jesaja hade talat om (t.ex. Jes 9:2-7). Symeon och Hanna, de två åldringarna, Gamla testamentets fromma, känner igen Messias som bärs fram av de två unga, Maria och Josef, Nya testamentets fromma (Luk 2:22-40). Inga andra än dessa två, *ständigt bedjande* troende, fick av Anden veta att Messias hade kommit. Symeon tar Jesus i sina armar och kallar honom för *ett ljus med uppenbarelse åt hedningarna* – ord som pekar framåt mot det kristna *missionsuppdraget* (Matt 28: 18-20).

Det välsignade ljuset du får i mässan denna dag ska du ta med dig hem. Även du kan vara missionär för *det sanna ljuset som ger alla människor ljus* (Joh 1:9), för honom som sade: *Den som följer mig skall inte vandra i mörkret utan ha livets ljus* (Joh 8:12). I vinterns bittert kalla dagar kan du som Jesus vara ljus och värme för andra.

Kyrkans bön på denna dag:

Allsmäktige, evige Gud, din Son blev en av oss och denna dag framburen i templet. Låt oss här förenas med honom, så att vi kan träda fram heliga och fläckfria inför dig.

Särskilda läsningar på denna dag: Mal 3:1-4; Heb 2:14-18 och Luk 2:22-40

MÅNDAGEN I FEMTE VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **1 Mos 1:1-19** (*Gud sade, och det blev så*)

Under två veckor ska vi nu läsa ur Första Moseboken. Världen blir till här. Ett gigantiskt jord-embryo tar form och föds ut i ljuset med Herren som barnmorska, krukmakare, arkitekt. En världsscen smyckas av växter och myllrar av djur. Berättelsen vill få oss att betrakta naturen med förvåning och tacksamhet. *Katolska kyrkans katekes* talar om "den liturgiska dikten om den första skapelsen" (jfr nr 1079; 283 f; 310; 340 f). Med glad häpnad ser vi och prisar Guds hand bakom allt, bakom Big Bang, evolutionen, stjärnsmällarna i universum, allt han hittat på! Vad vi alla just nu längtar efter naturen uppvaknande, efter vårens och *ljusets* återkomst!

Evangelium: **Mark 6:53-56** (*Alla som rörde vid honom blev botade*)

Markusevangeliets Jesus är en handlingens man. Den enorma tillströmningen av patienter kan bara förklaras på ett sätt: Jesus lyckades bättre än någon annan läkare, människor *en masse* blev friska – ”alla” säger Markus i v. 56. Skarorna *trodde* på Jesus. Ännu begrep de bara litet men de hade *tillit*, i motsats till dem i Nasaret som vi läste om i onsdags. Att bara få röra vid de tofsar som Jesus som from jude bar på sin mantel (jfr budet i 4 Mos 15:38; 5 Mos 22:12) var nog! Det är *tilliten till nådens närvaro* vi ser, precis som när Petrus skugga föll på sjuka eller när dukar och plagg som hade berört Paulus lades på dem (Apg 5:15; 19:11-12). Guds nåd känner inga gränser, den hittar alltid nya vägar. Medvetenheten om särskilda *helgade föremål* (reliker och platser av nåd som Elishas grav och benknotor i 2 Kung 13:21) är biblisk och lever naturligt vidare i katolska kristnas vördnad för helgons kvarlevor.

Gud är Skaparen – därför behöver vi inte frukta något ”öde” som skulle ”styra” världens gång. Gud kan ingripa i vårt elände – det gör Jesus här kraftfullt. Markus har berättat om brödundret i öknen (Mark 6:30-44) där Jesus på eget initiativ upprepade mannaundret i öknen (2 Mos kap. 16). Utan villkor mättade han folkmassan. Nu botar han – igen villkorslöst – allt och alla. Det är fritt fram för goda och onda, rättfärdiga och orättfärdiga (Matt 5:45). Ingen behöver tänka på om maten kostar något, om vissa ska ha företräde och andra visas bort eller om läkaren ska ha arvode. Gränslös nåd! Hur kan vi fortfarande tvivla på att Gud älskar oss?

Se, jag står vid dörren och bultar... (Upp 3:20)

TISDAGEN I FEMTE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Mos 1:20 – 2:4a** (*Låt oss göra människor till vår avbild*)

Skapelsedagarna förstås bäst av ett nygift par på bröllopsresa med *scuba diving* i havet, djungelpromenader och gyllene solnedgångar på programmet. Han och hon håller varandras händer. De vilar med Gud och med varandra (v. 3). Känslan att *allt är skapat som gåva* genomsyrar dikten. Den är en kontrast till skapelseberättelserna i Israels grannkulturer, där människorna skapades som rena slavar åt avgudarna.

Evangelium: **Mark 7:1-13** (*Ni vänder er från Guds bud för att hålla fast vid människornas regler*)

Det är intressant att fariseiska partiet förväntar att Jesus genomdriver just deras regler i sin flock. Jesus stod kanske inte så långt ifrån dem som vi brukar tro! Deras vision om ett prästerligt folk (2 Mos 19:6; jfr 1 Pet 2:9) fick dem att utvidga Gamla testamentets renhetsregler för präster till varje troendes vardag och så stärka *den rituella renheten* hos

alla, villkoret för gemenskap med Gud. Galileerna på Jesu tid var ökända för att ta det lätt med renhetsreglerna (det var alltså inte bara typiskt för Jesu sällskap). I vårt samhälle känner vi till muslimernas sed att tvätta sig innan varje bön och romernas noggranna regler för tvätt av kläder. Det finns mycket gott att säga om det – renlighet förebygger smittsjukdomar. Jesus kunde omöjligt ha något emot sådant. Vad han vill ha fram är: för Gud är *den inre inställningen*, motivet bakom det man gör, det viktigaste. Kritiken här mot Jesus är skarp, men hans svar – där han beskriver kritikerna utifrån orden i Jes 29:13 – är lika skarpt. Han visar hur de fariseiska extrareglerna kunde skymma blicken för *meningen* med Guds bud.

Enda äldreomsorgen som fanns på den tiden var den som man enligt fjärde Guds bud hade rätt till från sina barns sida (2 Mos 20:12; Syr 3:12-16). Att upphäva denna förpliktelse under sken av att hedra Gud genom en gåva till templet är oetiskt – som om samhället i dag skulle ta de äldres folkpension och ge den till kyrkan. Vi inser lätt vad det kunde leda till: ”Passa dig gubbe, annars stöder jag templet i stället.” Nej, hellre orena händer än ett orent *hjärta* som tänker så.

Du skall resa dig upp för ett grått huvud och hedra den gamle. (3 Mos 19:32)

ONSDAGEN I FEMTE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Mos 2:4b-9, 15-17** (*Herren Gud satte mannen i Edens lustgård*)

Israel härstammar från halvnomader som alltid sökte vatten och bete åt sig och sina djur. Alltid på gränsen mellan gröna oaser och öknens dödsliga värme. Alltid med drömmar om *vattenrika trädgårdar* (= meningen med orden ”paradis” och ”Eden”). Man visste: vi skapades för just detta. Gud ville från början ge oss detta! V.17: Adams religion var enkel. Det fanns bara ett bud: ”Akta dig för det giftiga trädet där!”

Evangelium: **Mark 7:14-23** (*Det som kommer ut ur människan, det gör henne oren*)

Vi får här Jesu utvidgade kommentar till dispyten vi läste om igår. Det är lätt att förstå vad Jesus menar och ganska underligt att se vilket besvär han har att få sina lärjungar att fatta poängen: regler för handtvätt och regler för mat handlar om människans utsida. Smuts stannar på utsidan och maten egentligen också, den går från munnen genom magen till toaletten. Det är *hjärtats omvändelse* som är viktigast vill Jesus säga. Problemet är att fariseerna nog inte skulle förneka den poängen – men de såg det inre och det yttre som en enhet som inte fick skiljas åt. Deras projekt – att växla ner religionens bud och göra dem hanterbara för alla – riskerade dock att skapa fromma fasader utan inre djup. Så missade de budens *existentiella allvar*. De kom att styras av oro för hur de såg ut i andras ögon. Det religiösa livet blev en ständig strävan att visa sig som någon annan än den man är. Man älskar Gud så att säga av hela sitt *yttre* men inte – som Gud vill – *av hela sitt hjärta* (5 Mos 6:4 f).

Det som skiljer Jesus från hans motståndare är inte Guds bud utan *människosynen*. Fariseerna underskattar hjärtats moraliska ruttenhet. Det går inte att med dressyr skapa ett folk som behagar Gud. Man bekämpar inte mögel genom att måla om huset. Syndafallet har skadat människan i botten, hon behöver en ny ande, Guds Ande, för att återställas. Jesus är helt på linje med Gamla testamentets profeters kritik av den formella, ytliga religionen (jfr Am 5:21-24; Jes kap. 58). Han tror på de löften om *ett nytt hjärta* och *en ny ande* som Gud gav genom dem (jfr Hes 36:26; Jer 31:31f). Jesu kritiker kände inte igen sig i Jesu syn. Det var inte den judendom de ville ha.

Ständigt har jag räckt ut händerna mot ett tredskande folk. (Jes 65:2)

TORSDAGEN I FEMTE VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **1 Mos 2:18-25** (*Gud förde henne fram till mannen och de blev ett kött*)

Han var nog lyckligt gift, han som skrev det här. I subtila bilder skildras hur han och hon tillhör, passar ihop, kompletterar varandra. Mannen dominerar över djuren, men kvinnan är hans like. Han ska lämna allt för denna ovärderliga relation (v. 24) som blir hans "hjälp" (v. 18, det hebreiska ordet används annars om *Gud*, Ps 121:2).

Evangelium: **Mark 7:24-30** (*Hundarna under bordet äter smulorna som barnen lämnar kvar*)

Jesus, läraren över alla lärare, ändrar uppfattning, blir elev. Han låter sig undervisas, ja övertygas, och detta av en kvinna som är hedning, från en kultur som tillber Israels gamle avgud Baal. Hon tränger sig på bäst som han tänker vila upp sig – hon är möjligtvis en överklasskvinna som är van att få som hon vill. Jesus kallar henne för hund. Det var ett nedsättande uttryck som judar gärna använde om hedningar. Hundar associerades med orenhet, skamlöshet och aggressivitet – judarna såg med avsky på denne kvinnas land där t.o.m. officiell tempelprostitution förekom.

Jesus är Guds gåva till Israels barn. I avsnitten innan detta läste vi hur judiska människomassor tog emot bröd och hälsa som Jesus gav dem. Vissa av dem fick höra hans hårda dom om folket som bara ärar Gud med läpparna (Mark 7:6). Denna kvinna ärar Jesus med läpparna – på ett annat sätt: hennes kloka svar vittnar om den djupaste ödmjukhet. Hon accepterar att Jesus har all rätt att avvisa henne men står på sig genom att vända bilden till en tillitsfull bön där hon beskriver sig själv och sin dotter som hungriga valpar. Då är Jesus besegrad. Han som i Bergspredikan lärde att man inte ska kasta det heliga åt "hundarna" (Matt 7:6) gör det nu: hedningen som kommit till tro får samma gåva som Gudsfolkets egna barn. Sådana hundar är även vi, en gång hednafolk i djupaste andliga mörker, nu *världens ljus* (Matt 5:14), upplysta av honom *som ger alla människor ljus* (Joh 1:9). Observera att *kvinnor som vågar stå på sig* alltid har goda chanser att

bönhörs – de är rätt så många i Nya testamentet (Mark 5:25 f; Luk 7:36 f; 18:1 f – och Maria själv i Joh 2:5).

Bättre en levande hund än ett dött lejon. (Pred 9:4)

FREDAGEN I FEMTE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Mos 3:1-8** (*Ni blir såsom Gud och förstår vad gott och ont är*)

Svårt att inte tänka på hur ungdomar lockas att testa narkotika i vår tid. Med samma ormlika övertalning som här. Ormen saboterar kvinnans tillit till sin gode Fader. Den påstår fräckt att Gud inte vill dela sin gudomlighet med sina barn. Hon, märkligt ensam i sin dialog med Satan, borde ha spottat honom i ansiktet, men blir mjuk. Såklart hon vill bli som Gud – i nödfall genom stöld. Adam, underligt tyst, dras med.

Evangelium: **Mark 7:31-37** (*De döva får han att höra och de stumma att tala*)

Markus vandringsrutt i v. 31 stämmer dåligt med geografin. Sidon ligger norr om Tyrus, galileiska sjön ligger söder om, och sjön ligger inte i Dekapolisområdet utan vid randen av det. Markus är ivrig efter att få fram sina poänger och spiller inte tid på att dubbelkolla allt (som i Mark 1:2 då han citerar Malaki men tror det är Jesaja).

Jesus arbetar som en vanlig läkare i sin tid: tar patienten avsides (läkare höll sin ”teknik” hemlig) och använder sitt eget spott (det sågs som läkemedel). Ovanligt med Jesus var att han botade gratis och hade sensationella framgångar. Ordet ”Effata!” som Markus bevarar i den arameiska originalformen står här i mitten av hela hans bok. Han vill visa denna händelses andliga betydelse. Läsaren ska besinna sin egen dövhet och stumhet inför Gud och ta emot *hjärtats läkare*. Att komma till tro innebär att inse sin förflamning, sitt behov av att återställas till en andligare tal- och hörförmåga för att kunna förnimma Guds tilltal och besvara det.

Vi ser att vittnena prisar Jesus som mirakelman – men har de tagit till sig hans lära? Nej. Därför vill Jesus inte att nyheten sprids (v. 36). Han är främst lärare, sekundärt läkare. I dopritualet vidrör vi i dag kandidatens öron och mun med orden: *Effata! Öppna dig! Herren Jesus lät de döva höra och de stumma tala. Må han låta dig höra hans ord och med din mun bekänna tron*. Vi alla behöver ständigt blåsa liv i dopets nåd. Se på oss: vi läser sällan Bibeln och talar med Gud. Timmar och dagar går utan lovsång, utan tack och pris. En dimma av icke-kommunikation med Gud ligger hämmande över jorden. Genom Jesus klarnar himlen, tungor lossnar, man brister ut i lovsång.

Förslag till fredagsoffer: läsa ett avsnitt i Bibeln som jag inte brukar läsa, under bön.

LÖRDAGEN I FEMTE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Mos 3:9-24** (*Herren Gud förvisade mannen ur Edens lustgård, för att han skulle bruka jorden*)

Här beskrivs poetiskt hur synden raserar gemenskapen med Gud (= lustgården) och leder till ömsesidiga anklagelser, den enas dominans över den andra, bristande glädje över graviditet och arbete samt känslan av andlig exil, främlingskap på jorden.

V. 15 innehåller en ljuspunkt, ett löfte om människans framtida seger över frestaren: Jesu födelse genom Maria, ”den nya Eva” – moder till alla (andligt) levande. Vi kallar denna vers för *proto-evangeliet* (= det glada budskapet i förväg): vi kommer hem!

Evangelium: **Mark 8:1-10** (*Alla åt och blev mätta*)

Det här låter nästan som i Mark 6:35-44. Istället för fem bröd och tolv korgar som blev kvar så har vi här sju bröd, och det blir sju korgar kvar. Varför denna variant?

Bibelteologerna gissar: Markus ville nog säga att kyrkans eukaristiska gemenskap både är för judar (siffran tolv är det gamla Gudsfolket med tolv stammar) och för hednafolk (siffran sju står ofta – ibland som 70 – för hednafolken, jfr de sju diakonerna i Apg 6:1-6). Eller är berättelsen helt enkelt en dubblett (Lukas och Johannes har bara ett brödunder)?

Men Jesus själv talar om detta som två olika tillfällen (Mark 8:18-20) – och varför stanna där: det kan ha funnits tre, fyra eller många tillfällen där Jesus anordnade mirakulösa folkkök, i större eller mindre grupper. Vår tids rationalism dömer ut hela idén men vi katoliker vill inte sätta upp gränser för vad Gud, alltings skapare, ska kunna göra. Jesus kan ha upprepat stjärnstunder likt mannaundret i öknen (2 Mos kap. 16). Andra gånger såg man kanske *kollektiva omvändelsescener* där alla tog fram vad de hade, bröd, fiskar, oliver, grönsaker, och delade med varandra – ett icke mindre under i en värld av bitter fattigdom!

Inget engagemang från de troende gläder Herren mer än det som är riktat mot hans fattiga. Vid sådana insatser behöver man inte oro sig för om medlen försvinner. Vid varje sådan gärning är den hand med i spelet som förökar brödet genom att bryta det, och förökar dess antal genom att dela ut det (påven Leo den Store).
